

V LJUBLJANI, DNE 15. JULIJA 1937

Priloga „Narodnega Gospodarja“ štev. 7, I. 1937.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, se vrši pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Beli cerkvi, r. z. z n. z., se bo vršil dne 25. julija 1937 ob 15 v pisarni. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev računskega zaključka za leto 1936. 3. Volitev enega odbornika. 4. Slučajnosti.

Ljudska posojilnica v Celju, r. z. z n. z., obreštuje od 1. julija 1937 dalje hranilne vloge, vložene do 1. maja 1932, brez odpovedi po 3%, proti trimesečni odpovedi pa po 4%. Nove vloge, nastale po 1. maju 1932 obrešujemo nevezane po 4%, vezane na 3 mesece pa po 5%.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Cerknici, r. z. z n. z., se bo vršil dne 25. julija 1937 ob 1 popoldne v hranilnični pisarni. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskih zaključkov za 25. 9. 1936 in 31. 12. 1936. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Fokovcih, r. z. z n. z., se bo vršil dne 25. julija 1937 ob 15 v Fokovcih. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Računski zaključek za leto 1936. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Hotedršici, r. z. z n. z., se bo vršil dne 25. julija 1937 ob 15 v hiši g. Jožefa Petkovška v Hotedršici št. 62. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 3. Volitev načelnika. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Homecu, r. z. z n. z., se bo vršil dne 25. julija 1937 ob 10 v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Redni občni zbor Posojilnice v Križevcih pri Ljutomeru, r. z. z n. z., se bo vršil dne 8. avgusta 1937 ob 3 popoldne v posojilniških prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzor-

stva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti.

Redni občni zbor Posojilnice v Makolah, r. z. z n. z., se bo vršil dne 26. julija 1937 ob 9 v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Redni občni zbor Ljudske hranilnice in posojilnice v Moravčah, r. z. z n. z., se bo vršil dne 1. avgusta 1937 ob 3 popoldne v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 5. Odpis rezerve za kritje neizterljivih in dubioznih dolgov. 6. Volitev načelstva in nadzorstva. 7. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Osilnici, r. z. z n. z., se bo vršil dne 25. julija 1937 ob 10 popoldne po sv. maši v uradnih prostorih v župnišču. Dnevni red: 1. Čitanje in odobritev zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za leto 1936. 4. Slučajnosti.

Redni občni zbor Kmetijske hranilnice in posojilnice v Radovljici, r. z. z n. z., se bo vršil dne 25. julija ob 14 v zadružni pisarni. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega zapisnika. 4. Odobritev računskih zaključkov za dobo od 1. januarja 1936 do 25. septembra 1936 in od 25. septembra 1936 do 31. decembra 1936. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice na Radovici, r. z. z n. z., se bo vršil dne 1. avgusta 1937 v uradnih prostorih hranilnice. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Ljudske hranilnice in posojilnice v Rečici ob Savinji, r. z. z n. z., se bo vršil dne 1. avgusta 1937 ob 3 popoldne v skladišču Kmetijskega društva v Rečici ob Savinji. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

Člani Zadružne zveze dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25 Din na leto, za pol leta 12.50 Din. — Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

VELIKEMU PRIJATELJU NAŠEGA ZADRUŽNIŠTVA

NADŠKOFU

Dr. ANTONU BONAVENTURI JEGLIČU

† 2. JULIJA 1937

V HVALEŽEN SPOMIN.

Mednarodni zadružni dan.

Ogromna zadružna družina, ki šteje nad 100 milijonov članov, raztresenih po vsem svetu, po vseh državah, med vsemi narodi, ta družina slavi vsako leto svoj praznik, mednarodni zadružni dan. Ta praznik je bil letos dne 4. julija.

Zadružna družina stalno raste. Tu in tam naleti sicer na zapreke, večje ali manjše, toda to ne ovira stalnega razmaha zadružne misli. Zadružništvo ni samo materialna samopomoč, ampak je tudi idejno gibanje, ki hoče doseči bolj pravično ureditev gospodarskih in socialnih razmer.

Ob letošnji proslavi zadružnega dne je bil povsod objavljen naslednji manifest:

»Ob priliki XV. mednarodnega zadružnega dne zavzema velika zadružna armada, ki obsega zadružno gibanje vsega sveta, nasproti današnjemu položaju sledeče stališče: Zadrugarji najgloblje obžalujejo vojni duh, ki se zopet očituje v oboroževanju držav in z veliko grozo obsojajo oboroženi spor, v katerem so bili uničeni v prejšnjih letih tisoči in tisoči nedolžnih človeških življenj ter bile razorane stoletne kulturne vrednote.

Zadrugarji smatrajo, da je skrajni čas, povzeti aktivno borbo za mir, za obdržanje demokracije in za zavarovanje ter jamstvo svobode, da bodo tako izpolnjeni zadružni ideali, ki so dovolj močni, da se uprejo procesu razaranja, od katerega je danes svet ogrožen, kakor tudi, da ustvarijo trajni red gospodarskega blagostanja in miru.

Zadružništvo ponavlja svojo zveziobo onim zadružnim načelom, ki so

našla svoj izraz v sistemu ročdelskih pionirjev. Ta načela vsebujejo v sebi višji gospodarski red kot je oni, ki vlada zadnjih sto let. Ta načela dvigajo življenje in delovanje človeka na višjo stopnjo in stremijo za tem, da se splošno prizna vez, ki spaja vse narode v veliko rodbino.

Zadružništvo se obvezuje, vložiti vse svoje sile v to, da pomaga politiki, ki ščiti vse narodne težnje in kateri je končni cilj kolektivna varnost in svetovni mir.

Zadružništvo zanesljivo pričakuje od kongresa Mednarodne zadružne zveze, ki bo v Parizu meseca septembra, da bo dal tem težnjam pečat z jasno formulacijo svoje politike in z začrtanjem delovnega programa, ki bo v celoti ustvaril nasproti odgovornim upraviteljem usode držav moč in vpliv svetovnega zadružništva.

Tudi Glavna zadružna zveza v Beogradu je dne 4. julija priredila proslavo zadružnega dne. Proslave se je udeležilo veliko število zadružnikov in zadružnih prijateljev. Ker je bil predsednik zveze dr. Anton Korošec zaradi smrti nadškofa dr. Antona B. Jegliča zadržan, je tajnik dr. Juretić prečital naslednjo izjavo zvezinega predsednika dr. A. Korošca:

»Veseli me, da morem na proslavi zadružnega dne pozdraviti vse mnogoštevilne zadružnike naše države. Mi smo velika družina in naše število raste od leta do leta. Že davno smo prekoračili število milijon. Če dodamo temu milijonu, ki ga sestavljajo po večini samostojni gospodarji, člane njihovih družin, potem šele vidimo, kako globoko

je prodrila misel v ljudstvo. To nas navdaja s ponosom in pogumom ter z voljo, da svoje delo še bolj poglobimo, da pokličemo pod zadružno zastavo še vse one, ki še stojе ob strani, ter da se trudimo za še večjo spopolnitev zadružne organizacije in jo prilagodimo zahtevam novega časa in mrežo zadružne organizacije tako razširimo, da bo postalo zadružništvo v gospodarstvu odločujoči činitelj.

Resnica je, da niso velike gospodarske stiske in zadrege, ki so zagrabile vse gospodarstvo, prizanesle niti zadružništvu, temveč so ga udarile tako moralno kakor gmotno.

Ko je v povojnih letih prišla inflacija in z njo velika konjunktura, se je prišla vsega gospodarstva nekakšna mrzlica, združena z neverjetnim in nepremišljenim optimizmom, češ da se odpirajo neomejene in neskončne možnosti gospodarskega razvoja. Ta zlati dež konjunktura ni vzbudil samo velike inicijative in širokopoteznega vzgona, temveč tudi nagone pohlepa in koristoljublja. Škoda, da ni šel ta pojav mimo zadružništva. Najprej je bilo zadružništvo udarjeno s tem, ker so se ustvarila razna podjetja, ki so prevzela obliko zadružništva, niso pa imela z zadružništvom nič skupnega. Uporabljeni sta bili zadružna oblika in zadružna firma v sebične in spekulativne namene. Med zadružnike so se vtihotapili ljudje, ki so bili samo spekulanti, da ne rečem še kaj hujšega, in ki so hoteli profanirati zadružno misel. S takim zadružništvom nima naše zadružništvo nobene zveze in proti takemu zadružništvu smo vedno vodili borbo ter jo bomo vodili tudi še v bodoče.

Prišlo je tisto, kar prihaja vedno

po veliki konjunkturi. Kriza je podrla vse tisto, kar je bilo nesolidno, nesolidni pa so potegnili za seboj tudi mnoge solidne. Zaradi nezdravih so trpeli zdravi. Takšna je pač solidarnost človeške družbe. Ne bi bilo pravično, če ne bi priznali, da je zadružništvo kljub mnogim nezdravim pojavom in nezdravi miselnosti v življenju, ki se je hotela vsiliti vanj, vendar moško preneslo to dobo preizkušnje.

Toda prvim udarcem so sledili še drugi. Naenkrat smo doživeli pojav, da so vse vloge v denarnih zavodih tako rekoč čez noč zamrzile. Vlagatelje je namreč objelo neko nerazumljivo razpoloženje, da so naenkrat hoteli dvigniti vse svoje vloge.

To je bilo seveda nemogoče, ker so bile njihove vloge naložene in posojene drugam. To je bilo v letu 1931 in naslednjih. V drugih državah, kjer se je to začelo in odkoder je prišel ta val k nam, so bile te težave v kratkem času premagane. Pri nas pa, ki bi bilo mogoče krizo rešiti z malimi žrtvami, se ni storilo ničesar. Zaradi tega je danes položaj mnogo težji.

Medtem ko se denarni zavodi iz tega mrtvila polagoma dvigajo, so kreditne zadruge še vedno v težkem položaju, ker so svoje vloge posodile kmetom, ki so zaradi globokega padca cen poljedelskih pridelkov prišli v položaj, da ne morejo več plačevati dolgov in obresti. Vlada je bila prisiljena, da ukrene zelo daljnosežne korake, da reši in sanira kmeta. Kmetom je bila zbrisana polovica dolgov. Ta velika socialna reforma je zahtevala naravno tudi velikih žrtev. Del teh žrtev so morale prevzeti tudi zadruge, kar je njihov položaj še poslabšalo. Vse to so vzroki, da zadružni-

štvo še vedno ni moglo okrevati od težkih udarcev.

Nikakor pa ne smemo kloniti in tudi ne bomo. Kakšna je sedaj naša naloga? Prvo je, da vrnemo združništvu v polni meri njegovo zdravo moralno podlago. Zopet moramo naglasiti etično vrednost združništva v njeni polni moči. Zopet se moramo vsi pričeti zavedati, da je združništvo zelo velika ideja. Združništvo ni nobena navadna oblika gospodarskih družb, kakor recimo javnih družb, komanditnih in delniških družb. Združništvo ni navadno gibanje. Toda njegovo vsebino moramo izpopolniti z nesebičnim aktivnim delom.

Danes, ko se z vso silo drug drugega napadata oba skrajna gospodarska sistema — kapitalizem in komunizem, vstaja z vso svojo težo vprašanje: ali je res potrebno, da prevlada eden ali drugi sistem, ali pa je še kakšna druga srednja pot, ki bo odstranila pomanjkljivosti prvega in drugega sistema ter bi izkoristila ono, kar je v prvem in drugem zdravo.

Mislim, da taka pot obstoja. V zdravem in močnem gibanju združne misli je taka pot. Prepričani smo, da gospodarstvo ni noben naravni proces, temveč da je oblikovanje bodoče oblike gospodarskega sistema v prvi vrsti vprašanje volje. Prepričani smo, da more združna misel razbite moči malega človeka, kmeta, obrtnika zbrati in v taki meri okrepiti, da se bo zopet razvil v krepek stan in ne bo samo bedno životaril med obema mlinskima kamnoma:

kapitalizmom na eni strani in na drugi strani njegovim proizvodom, to je brezoblično bedo.

Združna misel je za našo državo, ki je država malega kapitala, zemlja malega človeka, še veliko večje važnosti, kakor za ostale narode in države, ki imajo veliko kapitala.

Mi ne razpolagamo s kapitalom, razpolagamo pa z obilo delovne moči in z mnogo prirodnega bogastva, da si moremo ustvariti še boljše življenjske pogoje. Združna misel je ravno v tem pogledu največje važnosti, zakaj ta ideja pomeni zbiranje razbitih, razmetanih sil, ki je sicer vsaka zase brez pomena, v eno samo močno celoto. Tako, kakor zbira leča solnčne žarke v snop ter jim daje učinek, tako zbira zadruha raztresene in brezplodne počivajoče sile v eno samo strugo.

V naše gospodarsko telo se je vsilil tuji kapital, ki nas izsesava in ki nima drugega cilja, kakor da izvleče iz naše zemlje čim več.

Tudi v tem oziru je potrebno naglasiti združno idejo, ki pomeni, kakor sem rekel, zbiranje malih sil v eno samo in veliko.

Če združna misel s svojo etično vrednostjo objame ves narod, postane nosilka naše volje za napredek in socialno pravičnost — ter sem prepričan, da bo združništvo oni činitelj v gospodarstvu, ki bo preobličilo sedanjo človeško družbo ter mu zagotovilo boljšo bodočnost.

Dr. Basaj:

Naše misli o proslavi zadružnega dneva.

4. julija se je vršila po vsem kulturnem svetu proslava zadružne misli in zadružnega dela. Ta proslava naj predvsem služi propagandi zadružništva.

1. Pomen propagande.

Nobeno gibanje, ki hoče zgrabiti na široko in globoko, ne more biti brez propagande. Propaganda ga drži, propaganda mu daje moč in rast. To velja tudi za zadružno gibanje, ki ima do propagande **največjo pravico**. Človek je po svoji naravi navezan na skupnost, na socialno, politično in gospodarsko. Prirodna skupnost v družini je vendar temelj človeške družbe, kakor sta občina in država temelj politične ureditve človeške družbe. Ravno tako pa je človek navezan tudi na gospodarsko skupnost. To je veljalo že za najprimitivnejše gospodarstvo, ko je človek v skupnosti izvrševal lov in se tako prehranjeval. Kot v primitivnem, še bolj potrebna pa je skupnost v modernem gospodarstvu človeka. Zlasti mali človek se more v modernem gospodarstvu vzdržati kot samostojna gospodarska edinica le, ako se vsestransko poslužuje gospodarske skupnosti v zadrugah. Tako na pr. si v kreditni zadrugi pod najugodnejšimi pogoji preskrbi kredit za napredek gospodarstva in si enako v strojni zadrugi nabavi potrebne stroje za racionalno poljedelstvo itd.

Ne le pravico, **celo dolžnost imamo**, da vršimo zadružno propagando. Človek kot razumno bitje je dolžan, da se tudi v gospodarstvu ravna in da voditi po svojem razumu. Razum pa mu jasno

kaže, da v skupnosti svojim potrebam bolje zadosti kakor posamič, da v skupnosti uspešneje gospodari. Človek, ki ne mara skupnosti, ravna proti svojemu razumu, ravna torej nespametno.

2. Zapreke zadružnega gibanja.

Če je torej zadružništvo in njega propaganda že stvar zdravega razuma, potem bi bilo samo ob sebi razumevno, da bi morali biti vsi ljudje organizirani v zadrugah. Dobro pa vemo, da smo od tega cilja še zelo daleč. Dasi nas zdravi razum vodi k zadružni skupnosti, se vendar stavijo tukaj zdravemu razumu na pot velike ovire:

a) Ljudje v kratkovidnosti, da ne rečemo omejenosti, pogosto sodijo, da je njih korist v sebični osamljenosti in da jim iz skupnosti more nastati le škoda. Našemu veku je še globoko v krvi liberalno individualistično mišljenje in učenje, ki je za vse gospodarstvo postavilo načelo: »Vsak zase«. Ker je nauk liberalizma v prejšnjem stoletju iz mest prodril tudi na kmete, se je ravno med ljudstvom po deželi tako globoko zasedral, da se celo zdravi razum proti tej očitni zmoti le težko bori.

b) Zelo veliko je tudi število onih, ki so zaprti in zajeti tako ozko v svoje vsakdanje brige in skrbi, da zadružništva in njegovih velikih koristi sploh ne poznajo, da o gospodarski skupnosti sploh nimajo časa razmišljati. To so ljudje, ki se jim z besedo ne da mnogo dopovedati in ki jih more potegniti za sabo le vzgled, le nazorna slika lepo delujoče zadruge, katere koristi morejo z roko otipati.

c) Mnogokrat razširjajo individualistično mišljenje proti skupnosti v gospodarstvu taki ljudje, katerim skupnost malih ljudi ne gre v račun. Oni dobro vidijo, da je male ljudi možno izkoriščati in od njih žuljev živeti le do tlej, dokler niso organizirani, dokler se niso proti izkoriščevalcem postavili v obrambo z zadružno skupnostjo. Med tako vrsto nasprotnikov zadružništva moramo šteti razne prekupce in trgovce, ki ustvarjajo gonjo proti zadružni skupnosti, ker vidijo, da jim zadružna skupnost ogroža dobiček.

č) Včasih pa povzročajo nezaupanje v zadružno skupnost tudi sebični voditelji zadrug samih, ki skupnost izkoriščajo za svojo korist. Taki so v besedah najbolj navdušeni in polni hvale za zadružništvo, v resnici mu pa s slabimi deli največ škodujejo. Oni so nevarni zadružništvu enako kakor sovražnik, ki se je skrivaj vtihotapil v oblegano trdnjavo.

Iz navedenega vidimo, da se stavijo zadružni propagandi na pot hude ovire in da ima zadružna misel mnogo nevarnih nasprotnikov. Toda čim večji je odpor, tem močnejša mora biti naša akcija, saj nas vodi zavest, da delamo za pošteno stvar, za skupno stvar, ki koristi vsemu narodu, čeprav mogoče odvzame krivični zaslužek posameznikom.

3. Kaj je ustvarilo zadružništvo pri nas?

Če hočemo s propagando pridobiti za zadružništvo maloverne in malodušne, je pač najumestneje, če jim pokažemo najbližje sadove zadružnega dela, če jim predočimo to, kar je zadružna misel zgradila na Slovenskem v približno pol stoletja.

Dasi so naše najstarejše zadruge

stare le 40 do 50 let in so prav redke med njimi, ki bi imele že 60 letnico, imamo pa že vendar na Slovenskem okoli 1100 zadrug s 300.000 člani. Zadruge so organizirane v 4 revizijskih zvezah, od katerih so 3 včlanjene v Glavni zadružni zvezi v Belgradu. Največja med zvezami je Zadružna zveza v Ljubljani, ki ima včlanjenih 694 zadrug, to je blizu dve tretjine vseh zadrug na Slovenskem. Za njo je najmočnejša Zveza slovenskih zadrug, ki se je pred nekaj leti spojila z Zadružno zvezo v Celju in ima včlanjenih nad 350 zadrug. Najbolj razvite pri nas so kreditne zadruge, katerih imamo nad 500 s približno 150.000 člani, tako da kreditne zadruge po svojem številu in po številu svojih članov predstavljajo nekako polovico vsega zadružništva v Sloveniji. Kreditne zadruge, katerih mreža je dosti gosta, so do začetka denarne krize v letu 1931 zbrale poldrugo milijardo dinarjev prihrankov. Od tega so približno 600 milijonov dinarjev dale v kmečka posojila. Uspehi kreditnih zadrug na Slovenskem so bili izredni ter so vzbudili zanimanje zadružnih krogov ne le v državi, temveč tudi izven države. Žal pa jih je denarna kriza iz jeseni leta 1931 skupno z izredno nesrečno urejevano kmečko zaščito popolnoma umrtvila. Ker v času krize ni bilo od nikoder pomoči, temveč se je ustvarjalo ravno s strani najbolj poklicanih činiteljev še večje nezaupanje proti kreditnim zadrugam z izredno nerodnim in krivičnim izvajanjem zaščite kmečkih dolžnikov v očitno škodo kreditnih zadrug in njihovih vlagateljev. Toda kreditne zadruge so še tukaj in ogromnih sadov njihovih del se ne da izbrisati. Že šesto leto čakajo, da bo vlada z dalekosežnimi

ukrepi vzpostavila likvidnost in vrnila zaupanje razočaranim vlagateljem.

Med ostalimi vrstami zadrug so precej številno zastopane tudi nabavne in prodajne zadruge ter kmetijske produktivne zadruge. Med produktivnimi zadrugami so za naše gospodarske razmere posebno važne živinorejske, mlekarske, kmetijsko-strojne in vinogradniške zadruge. Vnovčevanje in predelava mleka v Sloveniji je s 75 % v združnih rokah in prednjačijo tovrstne zadruge podjetjem v vsej državi.

Pa tudi obrt, posebno še tako zvana domača obrt se je v veliki meri poslužila združne skupnosti in imamo precej zadrug v tiskarski, mizarski, čevljarški, stavbni in drugih obrtih. Med zadrugami za domačo obrt naj navajamo le: sitarstvo, čipkarstvo, klobučarstvo, lesna domača obrt, žebjarstvo. V vseh teh obrtih imamo združne organizacije. Zanimivo je, da imamo ne le obrt, ampak celo industrijo zastopamo pri nas v združništvu. Tako je žebjarška zadruga v Kropi, ki zaposluje okrog 250 delavcev-članov, največja domača tovarna za vijake, ako podjetij tujega kapitala tukaj ne upoštevamo. Enako je lepo organizirana zadruga »Runo«, tovarna usnja v Tržiču, pri kateri so tudi vsi zaposleni delavci in nameščenci obenem tudi člani zadruge. Med velikimi industrijskimi podjetji moramo navajati tudi tiskarne v združni obliki: Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani, Mohorjeva tiskarna v Celju, Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Združna tiskarna v Ljubljani in slično tudi velika knjigarska podjetja. Slovensko združništvo je s tem dalo dokaz, da so zadruge in zadrugarji sposobni tudi za tovarniško proizvodstvo, ako so združno vzgojeni

in vlada med njimi pravi združni duh. Pri drugih narodih so nad zadrugami za tovarniško proizvodstvo obupali po trdovratnih, a vendar slabo uspelih poskusih.

Če smo v tem dali kratek pregled dosedanjih uspehov združnega dela, moremo iz tega stanja povzeti sledeče zaključke:

a) Slovenija je gotovo glede združništva najboljše organizirana med vsemi pokrajinami v državi.

b) Napredek slovenskega kmeta in obrtnika je ozko povezan z združništvom, ki nudi izobrazbo in kapital za napredek na eni strani, s strumno organizacijo in redom pa zagotavlja uspeh na drugi strani.

c) Najboljši ljudje, ki so v vodstvu naših zadrug, delajo požrtvovalno in vztrajno za obče dobro, za splošno blagostanje slovenskega ljudstva.

č) Naše zadruge so skozi desetletja narod praktično vzgajale k svobodi, demokratizmu, k samoupravi. Zato ni nikjer toliko politične zavednosti in zrelosti in toliko smisla za zdravo samoupravo kot pri nas. Nikjer tudi ni samouprava tako brezhibno in uspešno delala kot pri nas. Naši politični voditelji so bili najprej združni voditelji in naši politični delavci so skoraj vsi šli skozi solidno šolo združnega dela, katero delo po večini še danes vršijo.

4. Kaj nam še manjka?

Združna misel je lepa misel, ki najbolj ustreza plemenitemu, socialno vzgojenemu značaju. Združna misel je tudi moderna misel: misel skupnosti, misel občestvenosti nasproti individualizmu, misel iskanja svoje koristi le skozi skupno korist, a ne proti skupni koristi.

Individualistični liberalizem je skupnost zanemarjal, jo je pustil izhirati; zato danes doživlja polom. Zato se je vzdignila proti njemu reakcija, ki poudarja skupnost, občestvenost, a žal zopet enostransko, ne upoštevajoč poedinca in njemu potrebni in odmerjeni krog svobodnega udejstvovanja. Če se je torej toliko ljudi usmerilo v skrajnosti, je razumljivo, da na srednji poti, na poti zadružništva, ki upošteva skupnost, pa upošteva tudi poedinca, delavcev zelo manjka. In zaradi pomanjkanja delavcev so še velike vrzeli v naši zadružni organizaciji, zakaj žetev je velika, a delavcev je malo.

Ravno, da bi kdo ne dvomil o iskrenosti naših besed in da bi se nam ne mogla očitati pristranost, hočemo odkrito pokazati tudi na ono, kar nam v zadružni organizaciji še manjka.

Poudarili smo, da je kreditno zadružništvo lepo razvito in da predstavlja polovico vsega našega zadružništva. Zato pa moramo priznati, da so premalo razširjene in razvite pri nas kmetijske zadruge, pa najsi bodo zadruge za nabavo in vnovčevanje ali pa zadruge za kmetijsko proizvodstvo.

a) Zadruge za nabavo in vnovčevanje so malo razširjene, tako da komaj 20 % slovenskih kmetov kupuje pri njih svoje potrebščine in vnovčuje po njih svoje pridelke. Te zadruge so torej premalo številne in tudi tam, kjer obstojajo, niso še izvedle strumne organizacije vseh kmetov svojega okoliša. One ne delajo dovolj vztrajno in dosledno za uresničitev načela, da mora zadruga postati kmetov trgovec, tako da po njej nabavlja vse svoje potrebščine in vnovčuje vse svoje pridelke. Preostaja torej še veliko dela, da te zadruge izvedejo

organizacijo navzdol, da zajamejo po možnosti vse kmete in jih v zadružni disciplini popolnoma povežejo z zadrugo. Ravno tako pa niso še izvedle organizacije navzgor, v močne blagovne centrale. To jim dejansko tudi jemlje moč, da bi mogle svojim članom pokazati večje uspehe poslovanja in da bi mogle z enako pravico in poudarkom zahtevati strumno organizacijo kmetov v zadruge, kakor so se same strumno organizirale v blagovne centrale.

b) Še večje je bodoče polje delavnosti pri zadrugah za kmetijsko proizvodstvo. Saj je teh zadrug v primeri z veliko potrebo tako malo in še te so ustanovljene le bolj slučajno, ker je bil v kraju pameten človek, ki se je zavzel za ustanovitev zadruge, kakor pa po enotnem načrtu, ki bi določal, v kakšnem številu in kje bi se morale ustanavljati zadruge za proizvodstvo.

Ali niso dane v naši živinoreji možnosti, da predelamo v mlečne izdelke in vnovčimo letno 20 milijonov litrov mleka mesto dosedanjih 10 milijonov litrov? Ali ni čudno, da konsument v Ljubljani in celo v industrijskih krajih še danes plačuje po 2 din za liter mleka, ko ga kmet vnovčuje v svojih zadrugah le po 1 din ali še nižje? Ali ni čudno, da v naša mesta in industrijske kraje uvažajo sir in maslo iz Hrvaške in Vojvodine, ko imamo vendar pri stanju naše živinoreje mleka doma v izobilju? Na vsa ta vprašanja, ki so težko umljiva, je le en odgovor in ta je: pomanjkanje načrtno zadružne organizacije za naše mlekarstvo.

Kar je za bivšo Kranjsko mlekarstvo, to je za bivšo Štajersko perutninarstvo in jajčarstvo. Tu pa je polje za prekupce še popolnoma svobodno, ker

sploh ni nobene zadruge za vnovčevanje perutnine in jaje.

Tudi v našem vinogradništvu je pomankanje združne organizacije veliko, tako da moremo število poslujočih zadrug v vinogradništvu prešteti na prstih obeh rok. In če je v vinogradništvu vsaj nekaj, pa žal v sadjarstvu ni nič. Bili sta po vojni ustanovljeni dve zadruzi za vnovčevanje sadja, ki sta zaradi slabega vodstva žalostno končali. Ali je zato čudno, če naši sadjarji dobe za svoj pridelek tako nizke cene od prekupca, na katerega so navezani. Ali je zato čudno, da kmečki domovi nimajo zdrave pijače, sadnega mošta, za kar je bilo v prejšnjih časih bolje poskrbljeno? Ali je čudno, če gredo velike množine sadja v žganjarske kotle, kar povzroča ogromno gospodarsko in moralno škodo, mesto da bi se tako sadje v združnih moštarnah predelalo v sadni mošt ali v združnih sušilnicah posušilo, če ga že ni mogoče svežega vnovčiti? Ali ni žalostno, da pri tolikih množinah drugovrstnega sadja za mestno in industrijsko prebivalstvo ni na razpolago zadošči sušenega sadja po primerni ceni, medtem ko se po kmečkih domovih popije le preveč domačega žganja in ga povrh tega tihotapijo še v mesta? Tudi na ta vprašanja moremo dati zopet le en odgovor, da žal nimamo nobene združne organizacije za vnovčevanje in predelavo sadja. Izhod za naše sadjarstvo bodo poleg združne organizacije za vnovčevanje sadja še združne moštarne in združne sušilnice za sadje. Tu je zopet hvaležno polje dela, ki bi nosilo našemu narodu ogromne gospodarske koristi, pa bi bilo pomembno tudi za njegovo zdravje in moralo.

Če smo že navajali živinorejo z mlekarstvom in perutninarstvom, vinogradarstvo in sadjarstvo, moramo omeniti tudi še ratarstvo in gozdarstvo. Res imamo že precej kmetijsko-strojnih zadrug; toda njih število bi moralo biti vsaj tako veliko kot število kreditnih zadrug. Imeti bi jih morali torej desetkrat toliko, kot jih imamo. Saj so v našem kmetijskem gospodarstvu razmere, ki naravnost kriče po ustanavljanju kmetijsko-strojnih zadrug: prevladujoča mala kmetija, težave s kmečkimi posli zaradi bega v mesta in industrijo, razprostrto električno omrežje in cenen električni tok za poljedelske stroje. Glede združne predelave in vnovčevanja lesa pa doslej res še nismo imeli drugega kot slabo uspele poizkuse. Torej zopet dve polji obsežnega združnega dela!

Pokazali smo, koliko nam v kmetijskem združništvu še manjka, ne da bi hoteli povzročiti malodušnost v združnih vrstah, ampak da bi dali pobudo združnim delavcem, zakaj res je žetev velika, a delavcev malo. Naj bi današnji združni dan dal obilo pobude, da se pogumno lotimo dela in skušamo popolniti velike praznine, ki nam zijajo nasproti na polju kmetijskega produktivnega združništva.

5. Besede mičejo, vzgledi vlečejo.

Združni dan je namenjen združni propagandi, da bi se poživilo združno delo. Zato smo pokazali, kaj imamo, a obenem odkrito priznali, kako veliko nam še manjka. Naj za združni dan pokažemo še na vzglede drugih narodov, ki nas morajo navdajati s pogumom in resno voljo, da skušamo pri nas ustva-

riti v bodoče to, kar so drugod dosegli v preteklosti.

Angleško konsumno zadružništvo ima za seboj malo nad 80 let, a je vzgledno organizirano. Ono predstavlja državo v državi s svojimi yelenakupovalnimi družbami, s svojimi tovarnami, mlini, ladjami, plantažami itd. Izvedlo je vzorno načelo rochdalskih pionirjev, da bodi delavec sam svoj trgovec in sam svoj tovarnar. Ono je dvignilo angleškega delavca tako visoko, da je po svoji izobrazbi, po svojem načinu življenja in po svojih kulturnih potrebah prvi na svetu. In po vzgledu angleškega konsumnega zadružništva se organizira konsumno zadružništvo po vsem svetu.

Švica slovi po svoji živinoreji, ki je prva na svetu in donša švicarskemu kmetu ogromne koristi. Švicarske živinorejske pasme kupujejo za izboljšanje domače živinoreje ne le evropske, ampak tudi izvenevropske države. To visoko stanje švicarske živine je kmet dosegel z vztrajnim selekcijskim delom, ki

so ga vodile živinorejske zadruga in njihove zveze.

Dansko mlekarstvo, zlasti maslarstvo in sirarstvo, je znano vsemu svetu. Danski kmet v svojih mlekarskih zadruгах proizvaja naravnost ogromne množine prvovrstnega sira in masla, predvsem za izvoz v tuje države. To visoko stopnjo je dansko mlekarstvo doseglo z vzorno zadružno organizacijo.

Češki kmetovalec je danes gospodarsko v najboljšem položaju in je gospodarsko in politično odločilni faktor v državi. Gospodarsko blagostanje in politično moč so prinesle češkemu kmetu njegove kmetijske zadruga vseh vrst, ki so najbolj vzorno organizirane v vsej srednji Evropi.

Dovolj je vzgledov, ki naj nam služijo za pobudo, da skušamo tudi v naši domovini, ki jo je Bog obdaril z lepoto, bogastvom in rodovitnostjo zemlje, po zadružni skupnosti dvigniti kmečko gospodarstvo in ustvariti primerno blagostanje za široke sloje naroda.

Disciplina v blagovnem zadružništvu.

(Nadaljevanje in konec.)

II. Pogoj za disciplino na strani uprave.

Če načelstvo in nadzorstvo zadruga zahtevata od zadružnikov zadružno disciplino, morata pa tudi sama vse storiti, kar je za disciplino zadružnikov potrebno z njihove strani.

a) Predvsem mora načelstvo vzbujati pri članih **zaupanje** v zadrugo in njeno poslovanje. Načelstvo mora točno izpolnjevati prevzete obveznosti, najmanj s tako vestnostjo in skrbnostjo, kakor v svojem gospodarstvu, da ne bo zadrugi nastajala škoda. Če bodo posli

zadruga vestno, skrbno in točno oskrbovani, potem je največja verjetnost, da bo poslovanje zadruga uspešno. Uspešno poslovanje pa je temelj zaupanja pri članih, zaupanje pa temelj discipline. Naj tu ponovimo, da zadružništvo ne more računati na slepo disciplino zadružnikov, temveč le na disciplino, ki sloni na zadružni zavednosti in na zaupanju članov v zadrugo in njeno načelstvo.

b) Načelstvo in nadzorstvo mora glede discipliniranosti **dajati dober zgled**

drugim zadružnikom in najprej samo v polnem obsegu izvrševati to, kar na podlagi zadružne discipline zahteva od zadružnikov. Besede mičejo, zgledi vlečejo. Zgled načelstva in nadzorstva je za zadružno disciplino članov močnejši, učinkovitejši, kakor najgromovitejši govor o zadružnih načelih in o zadružni disciplini. Samo pomislite, kako veliko pohujšanje bi pomenilo dejstvo, če bi član načelstva ali član nadzorstva ne kupoval vsega za svoje gospodarstvo in za svoje gospodinjstvo v zadrugi. Tako pohujšanje je neodpušljivo in tak član načelstva ali nadzorstva ni več vreden svojega mesta, svoje časti in dolžnosti.

c) Načelstvo in nadzorstvo mora s **prijaznostjo in ljubeznivostjo pridobivati zadružnike** za zadružno disciplino in pridobivati nove člane za zadrugo. Ne mislimo tukaj, da bi morali člani načelstva in nadzorstva držati govore in na zborih ter shodih oznanjati zadružni evangelij. Mislimo tukaj ono tiho, a vztrajno delo med sosedi, med znanci v prijateljskih pomenkih, ki je čisto nevsiljivo in neopaženo, a ki zelo veliko zaleže. To je oni tihi apostolat za zadružna načela, ki ga zmore tudi človek, ne da bi bil posebno šolan, samo da je o rešilnosti zadružne organizacije prepričan. Iz tega prepričanja bo sam našel prilike in najuspešnejše načine, kako pridobivati nove člane za novo ustanovljeno, a še majhno zadrugo.

č) In če smo omenjali zadružno prepričanje, moramo zlasti za člane načelstva in nadzorstva omenjati še **ljubezen do zadružnega dela**. Kakor mati noč in dan skrbi in se trudi, da zredi in vzgoji novo bitje, novega človeka, tako morajo tudi zadružni upravniki z ljubeznijo misliti in delati, da zadružni stvari poma-

gajo kvišku, da utrdijo novo zadrugo. Pravijo sicer, da je zadruga poslovna ustanova. Toda če se bo vsako delo, vsak korak meril, tehtal in računal, potem mora zadruga propasti. Nasprotno zadruga zahteva veliko neplačanega, neracunanega truda po Raiffeisenovem načelu: »Zastonj, za božji lon«. In kjer je takega truda veliko, kjer je velika ljubezen, tam pride disciplina sama po sebi kakor božji blagoslov. Zadruga lepo uspeva. Večina ljudi, ki vidi te uspehe, se niti ne zaveda, da je dejansko vse to le plod truda in ljubezni, s katero člani načelstva in nadzorstva ob vsaki priliki in na najrazličnejše načine delajo za korist zadruge.

III. Pogoji za disciplino pri zadrugi sami.

Naposled moramo še omeniti, da mora tudi zadruga sama nuditi gotove pogoje za zadružno disciplino članov:

a) Biti mora predvsem pravo **razmerje med obsegom poslovanja in med režijami** zadruge, tako da režija ne obremenjuje preveč blaga in ne žene cen previsoko. Kakor hitro se pokaže v tem oziru nesorazmerje, je treba ali režije zmanjšati ali obseg poslovanja povečati; treba je iti v ono smer, kjer je več izgleda na trajen uspeh. V zvezi s tem moramo pripomniti, da so prav majhne zadruge obsojene na smrt. Dobro organizirana in urejena blagovna zadruga zahteva primeren okoliš, oziroma primerno število članov-odjemalcev.

b) Discipline zadružnikov ne smemo postavljati na prehudo preizkušnjo. Zato mora zadruga gledati, da je **konkurenčna napram trgovcu v cenah in kvaliteti blaga**. V teh dveh točkah je treba velike skrbnosti, ker previsoke cene ali slaba kvaliteta najbolj odbijata člane od za-

druge. Samo ob sebi se razume, da glede mere in vage mora vladati pri zadrugi najstrožji red.

c) Zadruga mora skrbeti za primerno **izbiro blaga**. Tukaj je težko dajati splošno veljavna navodila, ker so razlike zelo velike po krajevnih razmerah, po nazorih, navadah, modi itd. Kolikor gre za naše kmetijske zadruge, morajo gotovo imeti za svoje člane kmetijske potrebsčine. To je prva naloga. Na Nemškem so pri blagovnem združništvu za kmete, v začetku vsaj, redno izključili kolonialno blago in manufakturo. Pri nas se je zaradi razmer specerijsko-kolonialno blago pri zadrugah uvedlo, nasprotno pa se manufaktura ni. Kjer in v koliko so se zadruge pečale z manufakturno trgovino, je bilo dosti žrtev. Manufakturno blago je preveč podvrženo modi, da bi mogle zadruge v to blago investirati znatne kapitale. Če že popolnoma ne izključijo manufakturnega blaga, naj se omejijo na ono, kar je solidno in kar je tako rekoč sol in sladkor v manufakturi, to je blago za perilo, predpasnike, delovno kmečko obleko itd.

č) Na eno stvar moramo še opozoriti, če govorimo o združni disciplini članov. Ako zahtevamo od članov, da hodijo v združni lokal kupovat prav vse blago, potem mora ta **lokal biti prijazen**, urejen tako, kakor se spodobi, da združnik dobi o zadrugi najboljši vtis. Smisel za red in snago mora odsevati z vseh strani lokala. In kakor lokal, mora biti **prijazno in postrežljivo tudi osebje**, tako da bo združnik imel občutek, da je res prišel v svojo združno trgovino, v kateri je sam odjemalec in principal. Ravno na ti dve stvari: na lokal in osebje smo pri nas doslej polagali premalo važnosti, pa je vendar to tudi med po-

goji, da more zadruga zahtevati disciplino od članov.

IV. Zdržna disciplina navzgor.

Doslej smo govorili o združni disciplini za člane, ki morajo vse potrebsčine kupovati pri zadrugi, vse pridelke vnovčevati po zadrugi. Govorili smo torej o disciplini navzdol. Moramo pa izpregovoriti še resno besedo o disciplini navzgor napram blagovni centrali.

Gotovo je to ena izmed točk, ki **nujno zahteva odpomoči, preureditve**. Vsi se zavedamo, da je ravno to slaba točka našega blagovnega združništva. Zato moramo govoriti o tem vprašanju ne zato, da bi ugotavljali krivdo na eni ali drugi strani, tudi ne, da bi krivdo očitali, ampak z edinim namenom, da to slabo točko naše združne fronte ojačimo, utrdimo.

Najprej s stališča zdravega razuma. Ako zahteva zadruga disciplino navzdol od vseh svojih članov zaradi svojega obstanka in uspeha, mora zadruga istotako sama priznavati in držati disciplino navzgor v razmerju do blagovne centrale zaradi njenega obstanka in uspeha. To veleva zdrav razum. Kdor tega ne bi priznal, se bori proti zdravi pameti.

Zadruga, ki kupuje pri trgovcu, ne kupuje pod najugodnejšimi pogoji. Res da mora biti konkretno en ali drug nakup ugodnejši kot pri blagovni centrali. Toda pomisliti je treba, koliko je zadruga s tem škodovala skupni združni stvari.

Vse, kar smo navajali kot pogoj za združno disciplino pri članih poedine zadruge, **vse isto velja tudi za zadruge v razmerju do blagovne centrale**: zavednost, potreba izobrazbe, zavest pripadnosti k združni armadi, odgovor-

nost poedinca za celoto in naposled tudi smisel za varčnost. Trdimo, da vseh teh pogojev ne izpolnjujejo one zadruge, ki zanikajo združno disciplino nasproti blagovni centrali. Pri takih zadrugah vlada nezavednost, neizobraženost in neodgovornost za združno celoto. Takim zadrugam manjka smisel za pravo varčnost.

Če bi bila združna zavest pri združnih upravniki razvita, ali ne bi morali upravniki take zadruge čutiti, da **z nedisciplino slabijo našo združno fronto**, ne samo slabijo, ampak naravnost izdajajo jo. Ali upravniki take zadruge ne vidijo, da si trgovci manejo roke ob toliki razdvojenosti in nediscipliniranosti v združnih vrstah! Ali taki upravniki ne čutijo, da v malenkostnih, mnogokrat samo navideznih ugodnostih sprejemajo Judeževe srebrnike za združno izdajstvo?

Ugovori.

Poslušajmo njihove ugovore!

a) »**Pri trgovcu dobim ceneje.** Če res varujem koristi zadruge, bom torej kupoval pri trgovcu.« Kadar je to res in je prav verjetno, da grosisti včasih zadrugi dajo nižjo ceno kot drugim trgovcem zaradi zmede v združnih vrstah, potem velja ono, kar smo ravno rekli, da je namreč tista ugodnost cena za združno izdajstvo. Drugič naj bi pa taka zadruga pomislila, da bi prav isto ceno mogla doseči pri blagovni centrali, ako bi vse zadruge brez izjeme po načelu združne discipline naročale blago samo pri blagovni centrali.

b) Mogoče kdo sam pri sebi misli: »Naša zadruga je pa vseeno prav dobra, čeprav smo se blagovne centrale redno ogibali.« Naj pomisli taka zadruga, da

je dobra in trdna ne zaradi tega, ker je kršila združno disciplino, ampak zaradi tega, ker so z vso previdnostjo in varčnostjo poslovali. Ali ne bi bila dotična zadruga prav enako dobra in močna, če bi bila vse kupovala pri blagovni centrali! Kar pa je glavno: združništvo ni samo gospodarski, ampak je tudi idejni pokret. Ali se taka zadruga zaveda, da ni izpolnila svoje odgovornosti napram celoti? Celota je slabša, je manj odporna ravno zaradi nediscipliniranosti takih zadrug, ki so prebežale v vrste trgovcev. Celota je zaradi tega trpela, tako blagovna centrala, kakor tudi vse one zadruge, ki so se držale združne discipline.

c) Še tretji glas slišimo: »Saj je Gospodarska zveza tudi kot grosist prodajala trgovcem, to je naši konkurenci.« To je že res, toda pomisliti je treba, da to blagovno centralo ni slabilo, ampak le krepilo. In pa še to: v kako malo krajih imamo blagovne zadruge in v koliko krajih so trgovci, kjer zadruge sploh ni.

Tudi blagovna centrala je kriva.

Ne smemo biti enostranski, ker bi bili krivični. Kakor je krivda na nekaterih zadrugah, ravno tako je svoj del krivde gotovo tudi na blagovni centrali. Res je, da je morala po sili razmer v vojnem času naša blagovna centrala kreniti v drugo smer in postati dvoživka: pol zadruga, pol trgovec. Res je tudi, da so bili prvi čas po vojni merodajni politični nagibi, da je centrala vozila naprej v isti smeri, v katero se je morala okreniti med vojno. Res je naposled, da se blagovna centrala zaradi stiske, ki je prišla nanjo z deflacijo dinarja, ni mogla več preokreniti z lastnimi silami v čisto združno smer, tudi če bi bila ho-

tela, ker je bila preslaba. Gotovo pa je, da bi bila morala ob vsaki priliki in na vse načine iskati z zadrugami vsaj zadnja leta več stikov, ker ravno zadnja leta je bilo radi splošne krize tudi pri zadrugah več smisla za združno skupnost.

Naj pri tem tudi to pripomnimo, da je blagovna centrala v časih, ko je bila še dovolj močna, pokazala izredno mnogo dobre volje in požrtvovalnosti, ker z njeno pomočjo je bilo ustanovljenih mnogo blagovnih zadrug in tudi nekaj podružnic I. delavskega konsumnega društva v Ljubljani.

Mislino, da so razmere dozorele ter da je razumevanje in pripravljenost za združno skupnost sedaj na obeh straneh, pri centrali in pri zadrugah. Tudi novi združni zakon, če bo srečno prišel skozi narodno predstavništvo, bo močen razlog več za to, da se naša blagovna centrala preuredi v pravo združno centralo blagovnih zadrug.

V. Predlogi.

Če bi ta svoja izvajanja o združni disciplini v blagovnem združništvu

smeli zaključiti s konkretnimi predlogi, potem bi se ti predlogi glasili tako-le:

a) Blagovna centrala naj bo pravo združno podjetje, pri katerem morajo včlanjene blagovne zadruge nabavljati obvezno vse ono blago, ki ga ima blagovna centrala in ravno tako po njej vnovčevati vse one pridelke, ki gredo za izvoz v inozemstvo.

b) Blagovna centrala ima nalogo vzgojiti in izobraziti združno zavedne, sposobne in poštene poslovodje za blagovne zadruge.

c) Za potrebe našega kmetijstva je število obstoječih blagovnih zadrug in obseg njihovega poslovanja dosti premajhen. Zato naj blagovna centrala s svojim oddelkom za organizacijo pristopi k načrtnemu ustanavljanju novih blagovnih zadrug, da se mreža blagovnega združništva po vsej Sloveniji enakomerno izpopolni in zgosti.

č) Čim se popravijo posledice dolgotrajne gospodarske in denarne krize ter izvede reorganizacija blagovne centrale, naj le-ta po načrtu začne z ustanavljanjem podjetij za združno produkcijo.

Zavarovanje pri poljedelskih strojih.

Zakon o zavarovanju delavcev predvideva poleg zavarovanja industrijskih delavcev tudi zavarovanje stalnih poljedelskih delavcev. Za to bi moral biti izdan poseben statut, ki bi uredil zavarovanje v skladu z ostalimi določili zakona s posebnim ozirom na značaj poljedelskih delavcev.

Ta statut pa še ni bil izdan in zato stalni poljedelski delavci do danes še niso zavarovani.

Zavarujejo se samo oni delavci, ki so zaposleni pri poljedelskih strojih, ki jih gonijo parni kotli ali elementarne sile, ogenj, voda, para, plin, elektrika ali živalska sila. To zavarovanje velja za vse osebe, katerim preti nevarnost za časa obratovanja od posameznega stroja.

Podrobna ureditev zavarovanja delavcev pri poljedelskih strojih je bila predpisana z naredbami ministrstva za

socialno politiko in narodno zdravje N 802/IV. z dne 26. junija 1925, št. 28.174 z dne 15. oktobra 1930 in št. 42.546 z dne 29. septembra 1934.

Po teh naredbah so morali biti zavarovani poimensko strojniki, kurjači in vlagachi prav do 31. decembra 1933. Od 1. januarja 1934 pa so se zavarovali poimensko samo strojniki in kurjači. Ti so bili zavarovani istočasno za bolezen in nezgodo in jih je moral prijaviti lastnik stroja na predpisani prijavnici za člana z vsemi osebnimi podatki ter plačo in časom zaposlitve.

Vse druge osebe, ki so prišle pri obratovanju v dotiko s poljedelskimi stroji, so bile zavarovane skupno brez navedbe imen. Med skupno zavarovanje so spadali domači in tuji delavci, družinski člani kakor otroci, žena in sosedje, ki so pri strojih pomagali.

Za te skupno zavarovane osebe je urad predpisal prispevke po določilih uvrstitvene tabele za vsak stroj posebej in za vse dni, ko so stroji bili v obratu. Najnižji prispevek na leto in stroj je znašal 10 din.

Lastniki poljedelskih strojev niso bili zavarovani.

Da je to zavarovanje velikega pomena za naše kmečko gospodarstvo, naj dokažejo te številke:

Zavarovanih je bilo mlatilnic nad 8.400, slamoreznic nad 3.600, ostalih strojev pa okoli 1000. Ti poljedelski stroji so bili razdeljeni na 9.000 kmečkih gospodarstev.

Pri vsakem stroju je bilo zavarovanih toliko oseb, kolikor jih je bilo treba za opravljanje vseh del okrog stroja. Če vzamemo, da mora biti pri mlatilnicah povprečno okrog 10 oseb, pri slamoreznicah okrog 5 oseb, pri dru-

gih strojih pa vsaj 2 osebi — tedaj je bilo hkrati zavarovanih približno 90.000 oseb. Ta številka šele nazorno pove, kakega pomena je zavarovanje pri poljedelskih strojih za naše kmečko gospodarstvo.

Za vse to zavarovanje pa so znašali letni zavarovalni prispevki okoli 250.000 dinarjev, kar predstavlja za veliko število zavarovancev nizko vsoto.

In vendar se lastniki poljedelskih strojev premalo zavedajo ogromne važnosti tega zavarovanja, ki ima ta namen, da ob nezgodi, ki je po navadi zelo težka, odškoduje zavarovanca za ves čas, dokler traja nesposobnost za delo nad 10%. Ponesrečenec je iz zavarovanja preskrbljen in marsikatero gospodarstvo je tako rešeno propada.

Nerazumevanje se zlasti kaže v tem, da nekateri gospodarji z veliko nevoljo plačujejo zavarovalne prispevke. Sklicujejo se zlasti na to, da sami niso zavarovani.

Kraljevska banska uprava je uvidela važnost tega zavarovanja za napredek našega kmečkega gospodarstva. Posrečilo se ji je po 15 letih, da je prevzela nase plačilno obvezo na podlagi dogovora z uradom, ki v bistvu določa:

Zavarovane bodo od 1. aprila 1937 vse osebe, ki so zaposlene pri strojih, kateri so na elementarno ali živalsko silo ali pa na ročni pogon. Zavarovanje bo pri vseh strojih tudi lastnik strojev sam. Iz zavarovanja pa so izvzeti otroci, ki po obstoječih zakonitih predpisih sploh ne morejo biti zaposleni v poljedelstvu, dokler niso stari vsaj 14 let.

Plačila prispevkov so oproščene tudi zadruga za stroje do 15 HP.

Prispevke bo posebej predpisoval urad samo onim podjetnikom, ki imajo stroje z gonilno silo s 16 ali več HP, in onim, ki se obrtoma pečajo z izposojanjem strojev in sicer ne glede na višino HP.

S tem sporazumom so mali kmečki gospodarji za naprej, dokler bo trajala pogodba, oproščeni vsakega plačila zavarovalnih prispevkov, dočim bodo sami s svojo družino in drugimi delavci pri strojih zavarovani. Za to velikanško korist, ki jo bodo gospodarji imeli zaradi te pogodbe, pa urad pričakuje, da bodo vse zapadle prispevke, ki so bili predpisani do 31. marca 1937, v celoti poravnali brez odpora in brez odlašanja. Urad namreč ne more in ne sme brisati zapadlih prispevkov in bo zato vse gospodarje pismeno zaprosil za plačilo. V vsakem dopisu bo naveden znesek prispevkov za pretekla leta in za one stroje, ki še niso poravnani.

Ako bodo gospodarji pravilno razumeli uradovo skrb in plačali zavarovalne prispevke, se bodo najlepše oddolžili svojim delavcem, ki so bili zaposleni pri strojih, in pa banu g. dr. Marku Natlačenu, ki jih je za bodočih 5 let oprostil plačila vseh prispevkov.

Banska uprava bo prevzela plačevanje premij za skupno zavarovanje in

sicer bo plačevala v ta namen letno 240 tisoč dinarjev. Ta prispevek velja za proračunsko leto 1937/38 in še za 4 nadaljnja leta. Prispevek banske uprave se bo uporabil za odškodnino neugod vseh podjetij, uvrščenih v tablici nevarnosti, postavka št. 1 do vštete postavke št. 18. Izvzeti so samo stroji s 16 ali več konjskih sil.

Zavarovane bodo vse osebe, zaposlene pri gornjih podjetjih, brez ozira ali jih goni elementarna ali živalska sila, odnosno sila na ročni pogon, torej tudi podjetnik, odnosno lastnik sam. Iz obveznega zavarovanja pa so izvzeti otroci, ki zaradi odrejene starostne meje po veljavnih zakonskih predpisih ne morejo biti zaposleni v poljedelstvu.

Prispevek banske uprave se ne bo uporabljal za obrtna podjetja, to je za taka podjetja, kjer se podjetnik bavi obrtoma z izposojevanjem stroja brez ozira na vrsto in kapaciteto stroja.

Za kmečke strojne zadruga je važen ta sporazum med bansko upravo in OUZD zaradi tega, ker zadrugam ne bo treba plačevati dosedanjih prispevkov za stroje izpod 15 HP.

Zavarovani ostanejo po starih predpisih vsi stroji nad 15 HP, če so lastniki posamezniki ali kmečke strojne zadruga, in vsi stroji neomejeno na HP, za katere so izdana obrtna dovoljenja. Za vse te stroje se bodo prispevki predpisovali še naprej letno po dosedanjih predpisih.

Izredni občni zbor Kmetijske zadruge na Rakeku, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 1. avgusta 1937 ob 10 dopoldne v prostorih gospe Josipine Modic na Rakeku. Dnevni red: Prememba, oziroma dopolnitev pravil.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Rakitni, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 25. julija 1937 ob 3 popoldne. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za leto 1936. 4. Volitev nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Ljudske hranilnice in posojilnice pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 25. julija 1937 po rani sv. maši v prostorih posojilnice. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Strojne zadruge pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 1. avgusta 1937 ob 15 v hiši g. načelnika. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 4. Slučajnosti.

Redni občni zbor Posojilnice pri Sv. Petru pod Sv. gorami, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 25. julija 1937 ob 2 popoldne v posojilniščnem prostoru. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Svečini, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 25. julija 1937 ob 8 zjutraj v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Revizijsko poročilo. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Spodnji Polskavi, r. z. z. n. z., se bo vršil dne

25. julija 1937 ob 3 popoldne v prostorih zavoda. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečko-delavske hranilnice in posojilnice v Trbovljah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 8. avgusta 1937 ob 3 popoldne v posojilničnih prostorih Društvenega doma v Trbovljah. Dnevni red: 1. Čitanje in odobritev zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Odobritev računskega zaključka za l. 1936. 5. Volitev a) načelstva in b) nadzorstva. 6. Slučajnosti.

XI. redni občni zbor Hranilnice in posojilnice na Uncu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 25. julija 1937 ob 10 dopoldne v župnijski pisarni na Uncu. Dnevni red: 1. Čitanje in odobritev zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 5. Volitev načelstva. 6. Volitev nadzorstva. 7. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Vavti vasi, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 25. julija 1937 ob 7 zjutraj v zadrugi pisarni. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskih zaključkov z dne 25. septembra 1936 in 31. decembra 1936. 4. Odobritev odpisa dubioznih terjatev. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Vurbergu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 1. avgusta 1937 ob 3 popoldne v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskih zaključkov za leto 1936. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti in predlogi.

Strojna zadruga v Vnanjih goricah, pošta Brezovica pri Ljubljani, ima naprodaj večjo, že rabljeno mlatilnico: dolžina 4 in pol metra, odprtina hobna 68 cm.

Gospodarska zveza v Ljubljani no-

tira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18% Din 134.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 in po 100 kg a Din 100.—; kalijeva sol po 100 kg Din 150.—; kostni superfosfat Din 123; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 200.—; apneni dušik v papirnatih vrečah Din 187.—; kostna moka Din 100.—; nitrofoskal v vrečah Din 145.—; klajno apno Din 275.—; lanene tropine Din 2.—; modra galica Din 6.70; žveplo Din 2.80. Pri vagonem odjemu se cene za gnojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s tresali in reto Din 4.100.—; slamoreznice Din 1.700—2.000; čistilnik 10 sit 1.500 Din; plugi Lesce Din 880—995; reporeznica M. R. Din 550; trijerji Din 2.000 do Din 3.500; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200; robkači Din 900; sadni mlini Din 1.400—1.700; brzoparilniki Din 1.050 do 2.800; kosilni stroji Din 2.000; travniške brane z zvezdnatimi členki 900 Din; travniške brane z jeklenimi špicami Din 800; patent motike »Rappe« Din 70.—. Nitrofoskal, apneni dušik pri najmanjšem odjemu 5.000 kg franko vsaka postaja. Modra galica pri vagonem odjemu po konkurenčni ceni.

Manufakturo vseh vrst po ugodnih cenah tudi proti plačilu s hranilnimi knjižicami članic »Zadružne zveze« nudi Oblečilnica za Slovenijo v hiši Gospodarske zveze.